

LISA 14: EESTI KEELE AINEKAVA

Sisukord

Ainekava	2
Õppeaine kirjeldus, eesmärk	2
Eesti keele õppe- ja kasvatusesmärgid	2
Õppetegevuse kirjeldus arenguperioodide kaupa	3
Arenguperioodid lihtsustatud õppes	3
Õppetegevuse kirjeldus	4
Üldpädevuste ja kooli õppekavas kirjelatud läbivate teemade käsitlemine	5
Taotletavad pädevused 3.–5. klassis	6
Taotletavad pädevused 6.–7. klassis	8
Taotletavad pädevused 8.–9. klassis	9
Ainetevahelise lõimingu rakendamine	10
Õpitulemused.....	12
Õppesisu klassiti	16
3. klass	16
4. klass	17
5.klass	18
6. klass	19
7. klass	20
8. klass	21
9. klass	22

Ainekava

3.-9. klass

Lihtsustatud õppe põhiülesanne on toetada ja suunata tõhustatud või erituge vajava õpilase arengut. Iga õpilase hariduslike erivajaduste ületamiseks või vähendamiseks rakendatakse temale sobilikke eripedagoogilisi meetodeid. Vajaduse korral koostatakse õpilasele individuaalne õppekava, milles esitatakse vähendatud või ka kõrgendatud nõuded õpitulemustele. Lihtsustatud õppe sisu on valdavalt suunatud praktiliste oskuste ja teadmiste omandamisele. Õpetamine, kasvatamine ja arengu toetamine toimub valdavalt praktilise õppeviisi (harjutamise) kaudu. Kooli õppe- ja kasvatusprotsessis kujundatakse õpilastel suutlikkust ja oskusi, et pingutada jõukohasel viisil ning teha koostööd nii eakaaslaste kui ka erinevate täiskasvanutega. Taotletakse, et õpilastel kujuneksid teadmised, oskused ja hoiakud, mis võimaldavad neil (vajaduse korral suunamise või abiga) jälgida, hinnata ning kohandada oma käitumist ja õpitegevust.

Õppeaine kirjeldus, eesmärk

Eesti keele õppe- ja kasvatusesmärgid

Eesti keele õpetuse peamine ülesanne on toetada õpilaste kõne arengut, rõhutades eriti kõnest arusaamise kujundamist. Eesti keele õpetamisega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) oskab kuulata ja kõnele adekvaatselt reageerida; osaleb dialoogis ja väljendab oma mõtteid kuulajale arusaadavalt;
- 2) kavandab oma tegevust kõne abil, kommenteerib ning hindab seda, reguleerib oma ja teiste tegevust vastavalt üldistele käitumisnormidele;
- 3) loeb jõukohast teksti, mõistab selle sisu ja mõtet;
- 4) kirjutab arusaadavalt, teeb märkmeid, mõistab ja koostab tarbekirja;
- 5) on omandanud elementaarse ülevaate eesti keele süsteemist, tunneb põhitermineid;
- 6) valdab praktiliselt eesti keele lauseehitust, igapäevast sõnavara ja sõnade muutevorme, saab aru sõnade ja lausete otsesest tähendusest ning oma kogemuste piires ka pragmaatilisest tähendusest;
- 7) kasutab eesti keelt õpitegevuses ja igapäevases elus; tõlgendab igapäevast lihtsat verbaalset teavet;

- 8) tunneb ilukirjanduslike tekstide liike, omab elementaarset ülevaadet rahvuskirjandusest ja oskab nimetada mõnda kirjanikku;
- 9) tunneb ja jälgib oma võimete kohaselt üldinimlikke kõlbelisi arusaamu, valdab vastavat tavasõnavara.

Õppetegevuse kirjeldus arenguperioodide kaupa

Arenguperioodid lihtsustatud õppes

Lihtsustatud õppekava järgi õppijatel on eakaaslastega võrreldes olulised iseärasused (hilistumine, mahajäämus) tunnetustegevuse arengus, samuti kõne, suhtlemise ja isiksuse arengus. Nende valdkondade arengudünaamikas ilmnevad siiski omad kindlad seaduspärasused. Olulisel kohal õppija arengu tagamisel on sobivate õppemeetodite ja -viiside rakendamine ning õpilasele jõukohase, tema potentsiaalset arenguvaldkonda, tema vajadusi ja võimeid arvestava õppe pakkumine. Mida madalam on õpilase arengutase ja piiratum tema kõne, seda läbimõeldum peab olema tema õpetamise protsess ning seda olulisem roll on õpetajal, st vajadus osaleda õpilase tegevuses, teda aktiveerida ja toetada.

Selleks, et teadvustada õpilaste arengu iseärasusi ning pakkuda neile jõukohast ning arendavat õpet, on lihtsustatud õppe õppeperiood jaotatud arenguperioodideks. Vastav jaotus ei ühti tavapärase kooliastmete jaotusega, sest arvestatakse lihtsustatud õppe õpilaste arengu seaduspärasusi ehk eripärasid ja muutusi õppijate tunnetustegevuse, kõne ja isiksuse arengus.

Arenguperioodid LÕ-õpilasel	Kooliastmed
1. 1. - 2. klass	1. 1.-3. klass
2. 3. - 5. klass	2. 4. - 6. klass
3. 6. - 7. klass	3. 7. - 9. klass
4. 8. - 9. klass	

Õppetegevuse kirjeldus

Õppetegevus 3.–5. klassis

3.–5. klassis tegeletakse õpiharjumuste ja -oskuste ning püsivuse kujundamisega. Tähelepanu pööratakse eneseväljendusoskuse ja -julguse kujundamisele, põhiliste suhtlemis- ja koostööoskuste omandamisele, sealhulgas üksteist toetavate ja väärtustavate suhete kujunemisele õpilaste vahel. Õpilased vajavad jätkuvalt õppetegevuse reguleerimist. Peamiseks õppemeetodiks on praktiline harjutamine õpetaja suunamisel, õppetegevustes kasutatakse materialiseerimisvahendeid, näitlikkust, sh algoritme. Õpilased suudavad mõista ja järgida lühikesi, lihtsaid suulisi ja kirjalikke tööjuhiseid. Vaja on tähelepanu pöörata esemete, nähtuste, sündmuste tunnustele ja neid väljendavate sõnade õpetamisele.

Õppetegevus 6.–7. klassis

6.–7. klassis tegeletakse iseseisvuse kujundamise ja eesmärgistatud töö oskuste ning valikute tegemise oskuste arendamisega. Õpilased suudavad mõista ja täita suulisi ning kirjalikke tuttavaid töökorraldusi. Oluline on kasutada algoritme ning suunata õpilasi aktiivsemalt ka iseseisvalt algoritme järgima ja kasutama, sh oma tegevust kontrollima. Jätkuvalt on õppeprotsessis suur osakaal praktilisel harjutamisel.

Õppetegevus 8.–9. klassis

8.–9. klassis tegeletakse oma tegevuse kavandamise ja hindamisega. Õpetatakse valima ning rakendama tulemuse saavutamiseks vajalikke tegevusi ja vahendeid ning enesekontrollivõtteid. Õppesisu ja omandatavaid oskusi seostatakse igapäevaeluga. Kujundatakse oskust oma arvamust väljendada, põhjendada ja kaitsta, hinnata oma tugevaid ja nõrku külgi ning teadvustada oma huvisid. Arendatakse oskust kuulata ja lugeda jõukohaseid tekste, mõista suulist kõnet, luua keeleliselt korrektseid ning suhtlussituatsioonile vastavaid lihtsaid suulisi ja kirjalikke tekste.

Üldpädevuste ja kooli õppekavas kirjeldatud läbivate teemade käsitlemine

1. Lihtsustatud õppes käsitatakse pädevust kui võimete kohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogumit, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või -valdkonnas loovalt, ettevõtlikult ja paindlikult toimida.
2. Lihtsustatud õppes eristatakse üldpädevusi ja arenguperioodidel taotletavaid pädevusi. Pädevuste kujundamist kirjeldatakse kooli õppekavas.
3. Üldpädevused kujunevad kõigi õppeainete kaudu ning tunni- ja koolivälises tegevuses. Üldpädevuste kujunemist jälgivad ja suunavad õpetajad ning tugispetsialistid omavahelises koostöös ning kooli ja kodu koostöös.
4. Lihtsustatud õppes taotletavad üldpädevused on kohandatud lähtuvalt riikliku õppekava § 4 punktist 4. Õpilastel kujundatavad üldpädevused on:

4.1. **kultuuri- ja väärtuspädevus** – tunnetab end oma rahvuse liikmena ja Eesti kodanikuna, väärtustab maailma eri rahvaste ja kultuuride mitmekesisust, suhtub teistest rahvustest inimesesse eelarvamuste vabalt ja lugupidavalt, tunneb ja austab oma keelt ja kultuuri ning väärtustab eesti keele ja kultuuri säilimist ja arengut; tunneb ja järgib üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires;

4.2. **sotsiaalne ja kodanikupädevus** – on aktiivne ja vastutustundlik kodanik, kes on huvitatud oma kooli, kodukoha ja riigi demokraatlikust arengust; teab oma peamisi õigusi ja kohustusi, oskab nende eest seista, arvestab rühma huvisid ja isiklikku huvi; järgib vastutustundlikult ühisele reegleid, konflikte lahendades arvestab seadusi ning moraalinorme;

4.3. **enesemääratluspädevus** – mõistab ja väärtustab iseennast ja enda arengut, hindab adekvaatselt oma võimeid ja toimetulekut igapäevaelus, juhhib oma käitumist erinevates olukordades; väärtustab tervislikku eluviisi, on füüsiliselt aktiivne;

4.4. **õpipädevus** – õpib vastavalt oma võimetele, planeerib õppimist, sh enesekontrolli, järgib kavandatut. Täidab korrektset jõukohaseid ülesandeid individuaalselt ja rühmas, kasutab sobivaid teabevahendeid. On avatud uutele teadmistele ja oskustele;

4.5. **suhtluspädevus** – suhtleb olukorda ja suhtlemispartnereid arvestades, esitab oma soove, selgitab oma seisukohti, osaleb arutelus; loeb, mõistab, kirjutab ja loob

tekste iseseisvaks toimetulekuks vajalikul tasemel, kasutab teabevahendeid; mõistab ja kasutab võõrkeeles lihtsamaid igapäevaseid väljendeid ning fraase, tuginedes vajaduse korral abivahenditele;

4.6.matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus – lahendab elulisi probleemsituatsioone, kasutades omandatud matemaatilisi, loodusteaduslikke ja/või tehnoloogiaalaseid teadmisi-oskusi ning (abi)vahendeid; mõistab inimese ja keskkonna vahelisi seoseid, suhtub elukeskkonda vastutustundlikult ja hoolivalt, elab ning tegutseb loodust ja keskkonda säästvalt;

4.7.ettevõtlikkuspädevus – on tegutsemisaldis, väärtustab praktilist tööd ja on valmis kutse- ja elukestvaks õppeks. Hindab adekvaatselt oma võimeid. Püstitab ja täidab endale seatud eesmärgid ning võtab vastutuse oma tegude eest;

4.8.digipädevus – orienteerub ja tegutseb infotehnoloogilises maailmas eesmärgipäraselt ja turvaliselt. Otsib ja kasutab infot, tunneb lihtsamaid programme ja keskkondi. Järgib digikeskkonnas üldkehtivaid moraali- ja väärtuspõhimõtteid.

5. Lihtsustatud õppe puhul tuleb arvestada õpilaste arenguperioode, mis jagunevad järgmiselt: 1.–2. kl, 3.–5. kl, 6.–7. kl, 8.–9. kl. Selline jaotus, mis ei ühti kooliastmetega, tuleneb õpilaste arengu seaduspärasustest – muutustest õppijate kognitiivses arengus ning kõne ja isiksuse arengus. Eri arenguperioodidel taotletavad pädevused kirjeldavad kokkuvõtvalt õpilase arengut eakohaste üldpädevuste ning õpitulemuste kaudu.
6. Lihtsustatud õppe puhul esitatakse õpitulemused ainekavades kooliastmeti ja klassiti. Õpitulemuste esitamine klassiti toetab õppe planeerimist vastavalt õpilase potentsiaalsele arenguvallale ning võimaldab seada õpilasele jõukohaseid õppeeesmärgid.

Taotletavad pädevused 3.–5. klassis

5. klassi lõpuks õpilane:

- 1) osaleb jõukohaselt ühistegevuses, abistab kaaslast; alustab ja jätkab dialoogi; väljendab ennast arusaadavalt (sh lühitekstide abil);
- 2) mõistab omandisuhteid oma-võõras-ühine ja käitub vastavalt;
- 3) hoolitseb oma välimuse ja tervise eest;
- 4) hoiab puhtust ja korda kodus ja koolis; käitub looduses hoolivalt;

- 5) oskab õppida üksi ning koos teistega, paaris ja rühmas, vormistab oma õpiülesanded nõuetekohaselt;
- 6) täidab ülesandeid eeskuju, näidise ja õpitud oskuse piirides verbaalse korralduse (sh kirjaliku juhendi) järgi; kasutab õpiülesannete täitmisel tuttavaid abivahendeid (sh lihtsaid skeeme ja sümboleid);
- 7) kirjeldab oma õpitegevust nii tegevuse ajal kui ka tagantjärele; kasutab täiskasvanu suunamisel õpitud enesekontrollivõtteid;
- 8) vaatab sihivõrdlevalt, võrdleb ning rühmitab etteantud rühmitusala järgi esemeid ja nähtusi; kirjeldab neid õpetaja küsimuste ja tugisõnade abil;
- 9) loeb õpitud teksti ladusalt, leiab ja mõistab suunamisel tekstides sisalduvat teavet;
- 10) eristab tuttavates olukordades ja oma tegevuses põhjust, tagajärge ja eesmärki; arvestab teadaolevaid motiive ja tingimusi käitumisaktide hindamisel, väljendab käitumisaktis ilmnenu iseloomuomadusi;
- 11) arvutab ja mõõdab õpitud oskuste piires;
- 12) oskab täiskasvanu juhendamisel kasutada lihtsamaid arvutiprogramme ning kodus ja koolis kasutatavaid tehnilisi seadmeid;
- 13) käitub koolis ja avalikes kohtades viisakalt, tunneb ja järgib lihtsamaid kombeid; kirjeldab täiskasvanu suunamisel oma käitumist konfliktsituatsioonis;
- 14) oskab ohtlike olukordi vältida ja ohuolukorras abi kutsuda; oskab ohutult liigelda;
- 15) austab oma kodupaika, kodumaad ja Eesti riiki, tunneb selle sümboleid ning täidab nendega seotavaid käitumisreegleid.

Õppe ja kasvatuse rõhuasetused 3.–5. klassis

1. Teisel arenguperioodil jätkub positiivse suhtumise kujundamine õppimisse, keskendutakse õpiharjumuste ja -oskuste ning püsivuse arendamisele. Õpetaja olulisim ülesanne on toetada iga õpilase eneseusku ja motivatsiooni.
2. Tähelepanu pööratakse eneseväljendusoskuse ja -julguse kujundamisele, põhiliste suhtlemis- ja koostööoskuste omandamisele, sh üksteist toetavate suhete kujunemisele õpilaste vahel.
3. Õpilased vajavad jätkuvalt suunamist ja õpitegevuse reguleerimist, sh eeskuju ja näidiseid õpiülesannete sooritamisel. Sisekõne kujunemine võimaldab neil arendada oma oskusi õpitegevuse kavandamisel ja reguleerimisel: orienteerumist ülesandes, planeerimist, algoritmide ja tuttavate abivahendite valikut ning kasutamist, enesekontrolli sooritamist.

4. Õpilastel kujundatakse oskust mõista ning järgida lühikesi ja lihtsaid tööjuhiseid, nii suuliselt kui ka kirjalikke lihtkorraldusi.
5. Peamiseks õppemeetodiks on praktiline harjutamine. Õpilased vajavad õpitegevustes abivahendeid, näitlikkust, sh algoritme.

Taotletavad pädevused 6.–7. klassis

7. klassi lõpuks õpilane:

- 1) mõistab oma rolli pereliikmena, sõbrana, kaaslasena ja õpilasena ning käitub vastavalt rollile; peab kinni kokkulepetest;
- 2) oskab kaaslast kuulata ja teda tunnustada; oskab oma arvamust rahulikult väljendada ja selgitada; mõistab, et inimesed ja seisukohad võivad olla erinevad;
- 3) oskab keskenduda õppeülesannete täitmisele, kasutab omandatud õpivõtteid ja tuttavaid abivahendeid;
- 4) oskab koostada päevakava ja seda järgida; mõistab töö vajalikkust;
- 5) oskab märgata õppetöös tekkivaid raskusi, küsib vajaduse korral abi ja kasutab seda;
- 6) oskab oma tegevust õppesituatsioonis kavandada, vajalikke tegevusi valida ja rakendada, tulemust kontrollida ja hinnata;
- 7) vaatab sihivõrdlevalt, võrdleb ning rühmitab esemeid ja nähtusi; kirjeldab neid tugisõnade abil; teeb järeldusi; loeb lihtsat plaani, tabelit, diagrammi ja kaarti;
- 8) loeb õpitud teksti ladusalt, leiab teavet oma teadmiste vastavatest tekstidest ning esitab seda suuliselt ja kirjalikult vastavalt õpitud oskustele;
- 9) arvutab ja mõõdab õpitud oskuste piires;
- 10) oskab kasutada arvutit ja interneti suhtlus- ja õppevahendina;
- 11) hindab objektiivselt kaaslaste käitumist, saab aru iseloomude ja võimete erinevustest; lahendab konflikte rahumeelselt;
- 12) oskab kirjeldada oma käitumist, mõista ja tunnustada oma eksimusi ning vajaduse korral korrigeerida oma käitumist/tegevust;
- 13) väärtustab tervislikke eluviise, on teadlik tervist kahjustavatest teguritest ja sõltuvusainete ohtlikkusest;
- 14) väärtustab säästvat eluviisi, huvitub loodusest ja oskab looduses käituda.

Õppe ja kasvatuse rõhuasetused 6.–7. klassis

1. Kolmandal arenguperioodil keskendutakse jätkuvalt õpiharjumuste ja õpioskuste kujundamisele, samuti püsivuse, iseseisvuse ning eesmärgistatud töötamise ja valikute tegemise oskuste arendamisele.
2. Jätkuvalt pööratakse tähelepanu eneseväljendusoskuse ja -julguse kujundamisele, põhiliste suhtlemis- ja koostööoskuste arendamisele. Tähtsal kohal on oma arvamuse väljendamise ja selgitamise, kaaslaste arvamuste aktsepteerimise, suhtlusprobleemide lahendamise ning viisaka käitumise oskuste kujundamine.
3. Vajalik on toetada iga õpilase eneseusku ja õpimotivatsiooni. Oluline on kujundada oskust märgata õppetöös tekkivaid raskusi, küsida vajaduse korral abi ja seda kasutada.
4. Õppeprotsessis on suur osakaal praktilisel harjutamisel. Õpilaste juhendamisel lähtutakse algoritmidest, oluline on suunata õpilasi aktiivsemalt algoritme ka iseseisvalt kasutama, sh oma tegevust kontrollima.

Taotletavad pädevused 8.–9. klassis

9. klassi lõpuks õpilane:

- 1) tunnetab end oma riigi kodanikuna ning järgib ühiselu norme;
- 2) väärtustab oma rahvust ja kultuuri teiste rahvuste ning kultuuride seas, suhtub inimestesse eelarvamusteta, tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi;
- 3) suhtleb vastavalt olukorrale, arvestab suhtluspartneriga;
- 4) arvestab rühma huvisid ja isiklikku huvi, peab kinni kokkulepetest, on usaldusväärne ja tunneb vastutust oma tegude eest;
- 5) esitab oma soove, selgitab oma seisukohti, osaleb arutelus ja arvestab teistega; mõistab kompromisside vajalikkust; oskab seista oma õiguste eest ning lahendada konflikte rahumeelselt, arvestades ühiselunorme;
- 6) lahendab lihtsamad eriolukorrad, astub vastu ebasoovitavatele ahvatlustele ning eetilisel või õiguslikult vääradele ettepanekutele;
- 7) täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt ja rühmas; mõistab ülesannete õige tõlgendamise ning enesekontrolli tähtsust, kasutab omandatud õpivõtteid;
- 8) loeb, kirjutab ja loob tekste iseseisvaks toimetulekuks vajalikul tasemel;
- 9) oskab kasutada jõukohaseid teabevahendeid, sh arvutit ja internetti suhtlusvahendina ning infootsingul;

- 10) teab oma tugevaid ja nõrku külgi ning huvisid; väärtustab praktilist tööd ja õppimist ning on valmis jätkama õpinguid täiendus- ja kutseõppes;
- 11) mõistab igapäevaelus ilmnevaid inimese ja keskkonna seoseid, suhtub vastutustundlikult elukeskkonda ning elab ja tegutseb loodust ja keskkonda säästes;
- 12) väärtustab ja järgib tervislikku eluviisi ning on füüsiliselt aktiivne.

Õppe ja kasvatus e rōhuasetused 8.–9. klassis

1. Neljandal arenguperioodil on pōhitaotluseks vastutustundliku suhtumise ja vōimalikult iseseisvate õpi- ja tōōskuste kujundamine. Eesmārgiks on, et õpilased tulevad igapēvaeelus toime iseseisvalt ning jātavad õpinguid vastavalt oma vōimetele.
2. Jātkuvalt on olulisel kohal suhtlemis- ja koostōōskuste kujundamine, õpimotivatsiooni hoidmine ja tōstmine. Kujundatakse oskust oma arvamust vāljendada, pōhjendada ja kaitsta, hinnata oma tugevaid ja nõrku külgi ning teadvustada oma huvisid.
3. Tāhtsal kohal on enesejuhtimise oskuste kujundamine, suurendatakse õpilaste iseseisvust oma tegevuse kavandamisel, sooritamisel ja tulemuse hindamisel. Jārjepidevalt harjutatakse valima ning rakendama eesmārgi saavutamiseks vajalikke tegevusi ja vahendeid ning kasutama enesekontrollivōtteid.
4. Õppeprotsessis on suur osakaal praktilisel harjutamisel, õppesisu ja omandatavaid oskusi seostatakse igapēvaeeluga.

Ainetevahelise lōimingu rakendamine

Keele valdkonna õppeained toetavad pādevuste saavutamist teistes valdkondades: õpitakse lugema ja mōistma eri liiki tekste, sh teabe- ja tarbetekste, areneb sõnavara ning maailmapilt avardub. Õpilased õpivad kirjutama eri tūüpi tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja õpitud termineid ning sobivat stiili; õpivad koostama ja vormistama uurimistōōd, projekte, kasutama allikaid ja neile viitama. Lōimingut toetab elementaarsete õigekirjanōuete jārgimine teiste ainevaldkondade tundides.

Inglise keel. Vōõrkeelte õppimisel on abiks eesti keele tundides omandatud keelemōisted. Omandatud vōõrsōnad toetavad vōõrkeelte õppimist. Inglise keeles kirjutavate autorite teoste lugemine ja arutamine sūvendab huvi selle keele maa ja kultuuri ning ka kirjanduse originaalkeeles lugemise vastu.

Matemaatika. Õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist soodustab eesti keele tundides arendatav lugemisoskus. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist.

Loodusõpetus. Eesti keele tunnis kinnistatakse kohanimede ning loodusnähtuste ja -objektide nimetuste õigekirja. Loodusteemalised tekstid õppe- ning ilukirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada. Loodusainetes omandatud sõnavara ning teadmised soodustavad omakorda kirjandusteoste looduskirjelduste mõistmist ja kujutluspiltide teket ning võimendavad seeläbi emotsionaalset mõju lugejale.

Sotsiaaalained. Eesti keele tundides õpitakse riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute, ajaloosündmuste nimede õigekirja norme, mida ajalo- ja ühiskonnatundides kinnistatakse konkreetsete näidete varal. Õpilane õpib valikuid tegema ning seeläbi ka oma sõnade ja tegude eest vastutust võtma. Kirjandustekste valides ja käsitledes peetakse silmas ühiskonnas olulisi valdkondi: väärtused ja kõlblus; suhted kodus ja koolis; omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus; kodanikuühiskond ja rahvussuhted. Aineõppe käigus omandatud teadmised ajaloost, ühiskonna arengust ja toimimisest ning inimese staatusest ühiskonnas toetavad kirjandusteoste käsitlemisel ühiskondlike probleemide ja inimsuhete mõistmist.

Kunstiained. Kirjanduse ja muusikaõpetuse ühisosa on (rahva)laul, selle tekst ja esitus. Teksti rõhutamine vastava muusika või illustratsiooniga soodustab arusaamist muusika emotsionaalsest mõjust ning kunstilistest väljendusvahenditest. Kunstiainete õpet toetab lähenemine kirjandusele kui kunstiainele. Reklaami käsitlemine keeleõppes hõlmab ka kunstilist analüüsi.

Kehaline kasvatus. Meedia- ja kirjandustekstide valiku kaudu saadakse elukogemusi. Plakateid ja esitlusi koostades kujundatakse tervist väärtustavat eluhoiakut. Väitlustes propageeritakse tervislikku eluviisi ning dramatiseeringutes ja rollimängudes saab läbi mängida mitmesuguseid elulisi olukordi.

Tehnoloogia. Õppe- ja teabetekstide kaudu kujundatakse oskust hinnata tehnoloogia rakendamisega 5 kaasnevat võimalust ja ohte, kasutada eetilisel nüüdisaegseid tehnoloogiaid oma õpi-, töö- ja suhtluskeskkonna kujundamisel ning järgida tehnilisi vahendeid kasutades ohutuse ning intellektuaalmandikaitse nõudeid.

Õpitulemused

3. klassi lõpetaja:

- 1) osaleb ühistegevuse ajal dialoogis (küsimus-vastus, teade-küsimus), kasutab viisakusväljendeid;
- 2) loeb õpitud teksti valdavalt 2–3-silbiliste sõnade kaupa;
- 3) leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste järgi sõnu, lauseid ja lõike, vastab küsimustele, sh annab elementaarse hinnangu tegevusaktile;
- 4) annab abistavaid materjale kasutades ja koostöös õpetajaga tekstilähedaselt edasi õpitud pala sisu;
- 5) võrdleb tajutavate tunnuste alusel abistavale materjalile toetudes kahte tuttavat objekti;
- 6) mõistab ja koostab skeemide toel kuni 5-sõnalisi lihtlauseid, kasutades õpitud nimi-, omadus- ja tegusõnavorme;
- 7) koostab sõnaühendeid õpitud sõnavormidega erinevates funktsioonides;
- 8) muudab ja määrab õpetaja suunamisel graafilistele orientiiridele ning skeemidele toetudes üksikhäälikutest koosnevates sõnades veaohlike häälikute pikkuse;
- 9) kirjutab pärast analüüsi õigesti 2–3-silbilisi üksikhäälikutest koosnevaid sõnu;
- 10) kirjutab lugema õpitud lausete ära kirjas 1–2-silbilisi sõnu originaalteksti täiendavalt vaatamata; kontrollib suunamisel kirjutatu õigsust.

4. klassi lõpetaja:

- 1) osaleb ühistegevuse ajal üksteise tegevust reguleerivas dialoogis, kirjeldab ja annab hinnanguid tegevustele;
- 2) loeb õpitud teksti õigesti sõnade ja süntagmade kaupa, arvestab kirjavahemärke; loeb õppimata teksti vähemalt sõnahaaval;
- 3) leiab küsimuste-korralduste alusel tekstist sõnu, lauseid ja lõike (sh peamõttele osutavaid lauseid);
- 4) vastab küsimustele teksti kohta (nimetab põhjuslikke seosed, annab hinnanguid tegevustele);
- 5) tuletab õpetaja juhendamisel tekstis sõnastamata teabe, toetudes oma kogemustele ja teadmistele;
- 6) annab abivahenditele toetudes tekstilähedaselt ja valikuliselt edasi teksti või lõigu sisu; kirjeldab ja võrdleb esemeid rühmas (kuni 3 objekti).

5. klassi lõpetaja:

- 1) väljendab tuttavates situatsioonides oma seisukohti; küsib abi, järgib üldtunnustatud käitumisnorme;
- 2) kasutab koostegevuses eri tüüpi dialoogirepliike, teeb kokkuvõtteid ühistegevusest;
- 3) sooritab tuttavaid õpitoiminguid suuliste ja kirjalike hargnenud korralduste alusel, sh osaleb tegevuse planeerimisel, valib ja kasutab abivahendeid;
- 4) loeb õpitud teksti ladusalt häälega või endamisi vaikselt; täidab valiklugemise ülesandeid;
- 5) osaleb õpetaja suunamisel lõigu ja teksti peamõtte sõnastamisel; osaleb jutustamiseks vajaliku abivahendi koostamisel ja annab sellele toetudes tekstilähedaselt edasi loetu sisu lõikude kaupa;
- 6) annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegevustele, põhjendab oma arvamust;
- 7) mõistab ja kasutab kuni 6-sõnalist lihtlauset; rakendab lauses sõnade muutevorme õpitud funktsioonides;
- 8) tunneb ära õpitud koond- ja liitlausete liike tekstis ja tekstiväliselt; oskab neid suunamisel moodustada;
- 9) analüüsib ja moodustab sõnavorme algoritmi alusel;
- 10) rakendab tähekasutusreegleid; kasutab õpitud enesekontrollivõtteid õpetaja juhendamisel;
- 11) teeb 4–5-sõnalise lause ära kirja peamiselt sõnapaaride kaupa ja kontrollib tulemust.

6. klassi lõpetaja:

- 1) küsib ja edastab teavet tuttavates situatsioonides, järgib üldtunnustatud käitumisnorme;
- 2) osaleb oma õpitegevuse planeerimisel, kasutab suunamisel enesekontrollivõtteid, küsib abi, valib ja kasutab abivahendeid;
- 3) loeb õpitud teksti kõne tempos õigesti ja ladusalt ning jõukohast tundmatut teksti peamiselt süntagmade kaupa;
- 4) täidab endamisi lugedes jõukohaseid sisulisi ja keelelisi ülesandeid;
- 5) annab abivahendite toel edasi loetud tekstilõikude sisu (valikjutustamine); kirjeldab situatioone ja objekte plaani alusel;
- 6) hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele;
- 7) mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle; mõistab kaheosaliste liitlausete tähendust, eristab osalusetega väljendatud suhteid ja seoseid;

- 8) moodustab liitsõnu ja tuletisi õpitud mallide ulatuses, mõistab liitsõnade ja tuletiste tähendust;
- 9) analüüsib sõnavormi koostist ja tähendust; moodustab sõnavorme, esitab suunamisel süntaksi- ja morfoloogiaküsimusi;
- 10) kasutab sõnade õpitud muutevorme eri funktsioonides (tegu sõna muutevorme õpetaja abiga);
- 11) kirjutab sõnu õigesti, rakendab õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid; kasutab vajaduse korral individuaalseid abivahendeid, rakendab õpitud enesekontrollivõtteid;
- 12) teeb ära kirja lauseosade või lühikeste lausete kaupa ja kontrollib tulemust.

7. klassi lõpetaja:

- 1) mõistab suhtlemisel seisukohtade võimalikku erinevust, selgitab oma seisukohti, hangib vajaduse korral täiendavat teavet teistelt inimestelt;
- 2) annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegelaste käitumisele ja põhjendab seda viidetega tekstile, oma kogemusele või kehtivatele moraalinormidele;
- 3) iseloomustab tekstis kirjeldatud tegelasi plaani järgi, rühmitab neid teadaolevate tunnuste alusel;
- 4) selgitab talle mõistetavate sündmuste ajalisi ning põhjuslikke seoseid;
- 5) loeb jõukohast tundmatut teksti kõne tempos, õpitud teksti elementaarse ilmekusega;
- 6) hangib tekstist teavet õpetaja juhendamisel;
- 7) rakendab õpetaja juhendamisel temaatilise lugemise oskust, täidab endamisi lugedes sisulisi ja keelelisi ülesandeid;
- 8) taastab analüüsitud teksti sisu vastavalt püstitatud ülesandele (valikuliselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult), vajaduse korral kasutab teksti analüüsimisel ühiselt koostatud abivahendeid;
- 9) koostab pärast ühist ettevalmistust lühikese kirjaliku ümberjutustuse, kokkuvõtte või referaadi kavale, tugisõnadele või sõnaühenditele toetudes;
- 10) mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle;
- 11) mõistab ja kasutab suunamisel kõnes eri suhteid (aeg, põhjus, koht, tagajärg, eesmärk jms) väljendavaid kaheosalisi liitlauseid;
- 12) tuletab sõnu õpitud liidetega; moodustab liitsõnu;
- 13) kasutab kõnes sõnade käände- ja pöördvorme, analüüsib sõnavormide koostist;
- 14) tunneb ja rakendab kirjutamisel tähekasutus- ja ortograafiareegleid, vajaduse korral abimaterjalidele toetudes või õpetaja suunamisel.

8. klassi lõpetaja:

- 1) hindab oma ja teiste käitumise otstarbekust ja moraalinõuetele vastavust tavasihtuatsioonides, iseloomustab plaani järgi tegelasi ja tegelasrühmi ning nende käitumist;
- 2) märkab ja hindab kaaslaste käitumise (sh sõnakasutuse) sobivust, reageerib adekvaatselt kaaslaste erinevatele ja vastandlikele seisukohtadele;
- 3) analüüsib suunavate küsimuste abil dialoogi;
- 4) kasutab teabe saamiseks õpetaja juhendamisel erinevaid allikaid;
- 5) tutvustab kaaslastele ühte loetud raamatut;
- 6) loeb ja analüüsib jõukohast teksti ning täidab ülesandeid õpitud mõistmisstrateegiate ulatuses;
- 7) esitab küsimusi teksti kohta mõistmisstrateegiatest lähtuvalt;
- 8) märgistab suunamisel olulist teavet väljendavaid teabeüksusi tekstis, teeb märkmeid tekstide põhjal;
- 9) taastab õpitud teksti suuliselt erineval viisil: tekstilähedase, temaatiliselt, kokkuvõtlikult, tegelase seisukohalt; vajaduse korral rakendab tuttavaid abivahendeid;
- 10) kirjeldab abiga tegevusi ja sündmusi oma kogemuste ja eri õppeainete materjalide põhjal;
- 11) koostab pärast ühist arutelu tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse, kokkuvõtte või referaadi;
- 12) koostab õpitud tarbekirja etteantud näidise järgi;
- 13) tunneb ära ja moodustab pöörde- ja käändevorme, vajaduse korral toetub näidisele;
- 14) tuletab sõnu õpitud liidete, mõistab ja kasutab kõnes tuletisi;
- 15) kasutab õpitud lausemalle suulises ja kirjalikus tekstis;
- 16) kasutab omandatud õigekirjaoskusi iseseisvates kirjalikes töödes, oskab vajaduse korral kasutada abistavat materjali.

9. klassi lõpetaja

- 1) suhtleb ja käitub partnerit arvestades olukorrale vastavalt, järgib üldtunnustatud moraalinorme, esitab oma soove, selgitab seisukohti suuliselt ja kirjalikult korrektset eesti keeles, osaleb arutelus;
- 2) valdab võimetekohaste tekstide funktsionaalse lugemise oskust;
- 3) nimetab mõnda eesti kirjanikku ja on tutvunud tema loominguga;

- 4) kasutab eriliigilisi tekste ja erinevaid allikaid teabe hankimiseks, suudab elementaarselt konspekteerida; koostab referaadi eelneva analüüsi või plaani alusel;
- 5) koostab erinevaid õpitud tarbekirju näidiste alusel;
- 6) edastab loetud või kuulnud teksti sisu suuliselt või kirjalikult korrektses eesti keeles;
- 7) tunneb eri lausetüüpe, mõistab õpitud lausemallide tähendust, kasutab neid kõnes;
- 8) järgib õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid, suudab ise oma tööd kontrollida, leida ja parandada õigekirjavigu.

Õppesisu klassiti

Suhtlemine ja suuline väljendusoskus, tunnetustegevuse arendamine, lause ja sõnavara, lugemine ja kirjutamine, lugemistehnika ja orienteerumine tekstis, kirjutamine.

3. klass

1. Lause ja sõnad.
2. Häälikud ja tähed.
3. Sõnade ja lausete ärakiri.
4. Kohta väljendavad (taga)sõnad.
5. Kohta väljendavad sõnavormid: On kus? – ainsuse ja mitmuse seesütlev kääne On kus? – ainsuse ja mitmuse alalütlev kääne Pani kuhu? – ainsuse ja mitmuse sisseütlev kääne Pani kuhu? – ainsuse ja mitmuse alaleütlev kääne.
6. Täishäälikute kolm pikkust.
7. Häälik ja täht A.
8. Häälik ja täht E.
9. Häälik ja täht I.
10. Kohta väljendavad sõnavormid: Võttis kust? – ainsuse ja mitmuse seestütlev kääne; Võttis kust? – ainsuse ja mitmuse alaltütlev kääne.
11. Häälik ja täht O.
12. Häälik ja täht U.
13. Kohta väljendavad sõnavormid. Jookseb mis kohani? Ainsuse rajav kääne.
14. Liitsõna.
15. Kelle oma? Mille oma?
16. Mitu? Mitmes?
17. Teeb millega (mille abil)? – ainsuse ja mitmuse kaasaütlev kääne.

18. Teeb kellega (koos)? – ainsuse ja mitmuse kaasaütlev kääne.
19. Teeb (ilma) kellela? milleta ? – ainsuse ja mitmuse ilmaütlev kääne.
20. Häälikud ja tähed Õ, Ä, Ö, Ü. Kaksiktäishäälikud.
21. Annab kellele? – ainsuse ja mitmuse alaleütlev kääne.
22. Suluta kaashäälikute kolm pikkust. Häälik ja täht L.
23. Veaohtlikud häälikud sõnas. Häälik ja täht M. Häälik ja täht N. Häälik ja täht R. Häälik ja täht S.
24. Omadust väljendavad sõnad.
25. Häälikud ja tähed I, J, V.
26. Kaashäälikuühendid.
27. Sõnade poolitamine.
28. Sulghäälikute kolm pikkust: Häälik ja täht P.
29. Tegevust ja seisundit väljendavad sõnad.
30. Liitlause.
31. Häälik ja täht T.
32. Häälik ja täht K.
33. Täishäälikuühendile järgnev B või P.
34. Täishäälikuühendile järgnev D või T.
35. Täishäälikuühendile järgnev G või K.
36. K, P, T S-i kõrval.
37. Kordamine.

4. klass

1. Häälikud ja tähed.
2. Veaohtlikud häälikud.
3. Täishäälik ja suluta kaashäälik veaohtlike häälikutena.
4. Kaksiktäishäälikud.
5. Sõnade poolitamine.
6. Ese, olend ja sõna.
7. Sõna ja küsimus.
8. Alus ja öeldis.
9. Sõna algvorm.
10. Sõna tüvi.
11. Tüvevormis sõna kasutamine sõnaühendites ja lausetes.

12. Ainsuse osastava käände vormide mõistmine ja kasutamine.
13. Mitmuse tüvi.
14. Ainsuse osastava ja mitmuse nimetava käände vormide mõistmine ja kasutamine.
15. Mitmuse tunnus (moodustamine, tunnuse valik ja õigekiri skeemi järgi).
16. Kohasuhteid väljendavad sõnavormid.
17. Kus? (milles? millel?). Kuhu? (millesse? millele?). Kust? (millest? millelt?). Kui kaugele? (kelleni? milleni?).
18. Kohasuhteid väljendavad tagasõnad.
19. Ajasuhteid väljendavad sõnavormid, vastavad käänded ja morfoloogiaküsimused. Millal?(millel?). Mis ajani? (milleni?). Mis ajast? (millest?). Kui kauaks? (milleks?) Mis ajaks?(milleks?).
20. Ajasuhteid väljendavad tagasõnad.
21. Sõnavormid, mis väljendavad, kellele või millele midagi tehakse või antakse.
22. Kuuluvust väljendavad sõnavormid.
23. Sõnavormid, mis väljendavad, kellelt midagi saadakse.
24. Sõnavormid, mis väljendavad kellega koos midagi tehakse.
25. Sõnavormid, mis väljendavad millega tehakse.
26. Sõnavormid, mis väljendavad kelleta või milleta midagi tehakse.
27. Sõnavormid, mis väljendavad kelleks keegi sai või saab.
28. Sõnavormid, mis väljendavad milleks miski muutub.
29. Sõnavormid, mis väljendavad kellena või millena ollakse või töötatakse.
30. Arvsõna.
31. Tegevust ja seisundit väljendavad sõnad.
32. Otsekõne. Ütluse muutmine kaudseks.
33. Kordamine.

5.klass

1. Häälikud ja tähed. Veaohtlike häälikute õigekiri. Täishäälik ja suluta kaashäälik. Täishäälikuühend ja suluta kaashäälik. Täishäälik ja suluta kaashäälikute ühend. Täishäälik ja sulghäälik.
2. Täishäälikuühend ja sulghäälik.
3. Kaashäälikuühend.
4. Suluta kaashäälikud ühendis.
5. Sulghäälik kaashäälikuühendis.

6. S ja H kaashäälikuühendis.
7. Veaohtlike häälikute õpitud variantide õigekiri algoritmi alusel.
8. Sõnaliigid. Nimisõna. Omadussõna. Tegusõna. Arvsõna.
9. Liitsõna.
10. Sõna algvorm ja muitevormid. Sõnavormi leksikaalne ja grammatiline tähendus.
11. Sõnavormi koostis.
12. Ainsuse ja mitmuse tüvi.
13. Mitmuse tunnus, valik, õigekiri.
14. Nimetava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses.
15. Omastava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses.
16. Osastava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses.
17. Ainsuse osastava ja mitmuse nimetava käände vormide eristamine.
18. Sisseütleva käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses.
19. Seesütleva käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses.
20. Seestütleva käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses.
21. Alaleütleva käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses.
22. Alalütleva käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses.
23. Alaltütleva käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses.
24. Saava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses.
25. Oleva käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses.
26. Rajava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses.
27. Kaasütleva käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses.
28. Ilmaütleva käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses.
29. Tegusõna muitevormid.
30. Lause. Lihtlause. Koondlause. Liitlause.
31. Kordamine.

6. klass

1. Täishäälikud ja kaashäälikud.
2. Tähestik.
3. Veaohtlikud häälikud sõnas.
4. Kaksiktäishäälik ja kaashäälikuühend.
5. Võõrhäälikud ja –tähed. Võõrsõna tunnused.
6. Sõnaühend ja lause.

7. Sõna algvorm ja ainsuse tüvi.
8. Mitmuses oleva käändsõna koostis (tüvi, tunnus, muutelõpud).
9. Nimisõna.
10. Sõna käändevormid. Alaleütlev kääne. Alalütlev kääne. Alaltütlev kääne. Sisseütlev kääne. Seesütlev kääne. Seestütlev kääne. Saav kääne. Rajav kääne. Olev kääne. Ilmaütlev kääne. Kaasaütlev kääne.
11. Käändevormide eristamine, rühmitamine väljendatavate suhete järgi.
12. Tegusõna.
13. Tegevust ja seisundit väljendavad sõnad.
14. Tegusõna arv ja pöörded. Isikulised asesõnad.
15. Jaatav ja eitav kõne.
16. Olevik ja minevik.
17. Umbisikuline tegumood.
18. Ühendteigusõna.
19. Tingiv kõneviis.
20. Tingimuslausete koostamine.
21. Kaudne kõneviis.
22. Arvsõna.
23. Omadussõna.
24. Liitsõna.
25. Sõnaühend ja lause.
26. Lihtlause.
27. Koondlause.
28. Liitlause. Liitlause eristamine liht- ja koondlausest. Osalused ja nende semantilised seosed. Tegevus ja selle eesmärgi väljendamine liitlausega. Põhjuslike suhete väljendamine liitlausega. Nimisõna laiendamine täiendkõrvallausega.
29. Kordamine.

7. klass

1. Häälikuõpetus. Tähestik, häälikurühmad. Veaohtlikud häälikud sõnas. Täishäälikuühend. Kaashäälikuühend. Sulghäälik järgsilbis.
2. K, p, t s ja h kõrval.
3. Erandlik g, b, d s ja h kõrval.
4. Võõrhäälikud ja -tähed. Võõrsõnad.

5. Liitsõna.
6. Nimisõna. Nimi ja nimetus. Nimisõna alg- ja muitevormid. Sama suhet väljendavad käändevormid. Nimisõnade tuletamine: liited -ja, mine-, -la, nik- -kond, -stik. Tuletiste semantilised rühmad.
7. Omadussõna. Omadussõna tuletamine: liited -jas, -kas.
8. Tunnuseid ja omadusi väljendavad tegusõna vormid. Nud-, tud-,v-, tav- mata-vormid.
9. Arvsõna.
10. Tegusõna.
11. Arv, pöörded, aeg.
12. Jaatav ja eitav kõne.
13. Ma-, da-tegevusnimi.
14. Kõneviisid.
15. Umbisikuline tegumood.
16. Ühendteigusõna.
17. Lihtlause.
18. Koondlause.
19. Liitlause. Liitlause olemus (semantiks, koostis). Ajasuhteid väljendav liitlause. Põhjustagajärg seoseid väljendavad liitlused. Eesmärgilause. Vastandav-eraldav liitlause. Täiendlause. Otsekõne.
20. Kordamine.

8. klass

1. Häälikuõpetus. Veaohtlikud häälikud sõnas.
2. Võõrhäälikud ja -tähed. Võõrsõnad.
3. Liitsõna.
4. Nimisõna. Nimisõna semantilised ja vormilised tunnused. Nimi ja nimetus. Suur algustäht. Morfoloogia- ja süntaksiküsimus. Alg- ja muitevorm.
5. Nimisõna. Nimisõna käänamine
6. Omadussõna. Omadussõna semantilised ja vormilised tunnused. Võrdlusastmed. Omadussõna käänamine. Omadussõna tuletamine: liited -ne, -lik, -line, -tu, -jas, -kas.
7. Tegusõna. Tegusõna pööramine. Ajavormid. Kõneviisid. Tegusõna mitmetähenduslikkus. Ühendteigusõna. Tegusõna laiendid. V-, tav-, nud-, tud-kesksõna.
8. Määrsõna.
9. Arvsõna, semantilised ja vormilised.

10. Lause. Lihtlause. Koondlause.

11. Liitlause. Osalused. Vastandavad ja möönvad lauseosad. Eraldavad lauseosad. Selgitavad lauseosad. Ajasuhteid väljendavad liitlused. Sihitiskõrvallause. Täiendkõrvallause. Põhjuslikke seoseid väljendavad liitlused. Tegevuse eesmärki väljendavad liitlused. Kohasuhete väljendamine liitluses.

12. Tarbekiri.

13. Kordamine.

9. klass

1. Häälikuõpetus ja ortograafia. Veaohlike häälikute õigekiri. Sulghäälik järgsilbis. G, b, d helitute häälikute kõrval.

2. Võõrsõnad.

3. Liitsõna.

4. Nimisõna.

5. Omadussõna.

6. Tegusõna.

7. Asesõna.

8. Määrsõna.

9. Arvsõna.

10. Lihtlause.

11. Koondlause.

12. Liitlause.

13. Tarbekiri.

14. Konspekterimine. Kirjaliku teksti konspekterimine. Sulise kõne konspekterimine.

15. Kordamine.